

Koltay András – Török Bernát (szerk.): Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 2.

(Budapest, Wolters Kluwer, 2015. 736 oldal,
ISBN 978 963 295 515 5)

Koltay András és Török Bernát szerkesztésében jelent meg 2015 végén a *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 2.* című kötet, mely folytatva azonos címmel megjelent elődjét, a hazai és európai médiajog aktuális kérdéseit vizsgálja a legkülönbözőbb témájú tanulmányok segítségével.

Az előző tanulmánykötet által kitaposott tudományos ösvényen haladva tovább a szerkesztők célja ezúttal is az volt, hogy a szerzőket tekintve is sokszínű, tematikájában igencsak szerteágazó tanulmányok sora hozzájáruljon a szólásszabadsággal, a médiával és a médiajoggal kapcsolatosan folytatott európai eszmecserékhez, vitákhoz, olyan kérdéseket tárgyalva, melyek nemcsak szélesíthetik az olvasók médiaszabályozással kapcsolatos látókörét, hanem azon túlmutatva olyan dilemmákat vetnek fel, amelyekre esetleg sokan jelenleg nem is gondolnak. Ahogy ezt a szerzők az előszóban is megfogalmazták, a tanulmányok egy-egy probléma pillanatképpét rögzítik, amely talán néhány év múlva, a szabályozás és a gyakorlat folyamatos formálódása miatt már nem lesz egészen éles, de a cikkekben szereplő fontos elméleti alapvetések és mélyreható elemzések hosszabb távon is útmutatóul szolgálhatnak egy-egy kérdésben.

A kötetben 15 tanulmány található, melyeket négy csoportra osztottak a szerkesztők. Az első rész a sajtószabadság jogának alapvető kérdéseivel és alkotmányos vonatkozásaival foglalkozik, melynek első tanulmányában Andrassy György amellettt érvel, hogy a gondolatszabadság és a szólásszabadság mellett egy lapon kell említenünk a nyelvszabadságot is. Állítását filozófiai érvekkel, jogértelmezési és jogtörténeti értelmezés útján igyekszik igazolni, hozzátéve, hogy szerinte a jogalkotásnak is el kellene ismernie eme szabadságjogot, kiegészítve a meglévő szabadságok listáját. Ezután Klein Tamás a sajtószabadság fogalmának meghatározási nehézségeiről ír, körüljárva annak történelmi, jogtörténeti, elmélet-filozófiai és alkotmányossági vetületeit is. A sajtószabadság 21. századi fogalmáról ír Koltay András is, azt vizsgálva, hogy az új médiaformák és médiaszereplők megjelenésének következtében hogyan változik meg a sajtószabadság fogalma, és hogy indokolt-e annak újragondolása. Kitér az átalakuló médiapiac által felszínre hozott felelősségi és szabályozási problémákra, valamint hogy merre halad majd vajon a sajtószabadság európai szabályozása az Unióban és a tagállamokban egyaránt. Smuk Péter tanulmányában a véleménynyilvánítási szabadság intézményvédelmi oldalán belül elhelyezkedő, a demokratikus politikai diskurzusokat biztosító alkotmányos garanciákat tekinti át főként a délkelet- és kelet-európai régióra koncentrálna. Bemutatja a demokratikus közvélemény kialakulásának védelmére hivatott garanciális jogintézmények működését országonként és összefüggéseiben is, és igyekszik áttekinteni, hogy az írott szabályok milyen irányokat mutatnak az egyes

államok esetében. Az első részt Török Bernát zárja, aki a közlések alkotmányos alapértékével foglalkozik, rámutatva arra, hogy a szólások alkotmányos értékességéről való döntés nem ott kezdődik, amikor egy kifejezést megvédünk az állami beavatkozástól, hanem már azzal is a közlés jelentőségéről döntünk, ha a konkrét esetben relevánsnak tartjuk a véleménynyilvánítás szempontjait.

A könyv második része a médiatartalmak korlátozásának egyes kérdéseit járja körül. Gellén Klára a jogsértő kereskedelmi közlemények tekintetében azt vizsgálja, hogy a médiatartalomként megjelenő kereskedelmi üzenetekkel kapcsolatban milyen jogsértések valósulhatnak meg, kik lehetnek ezért a felelősök, a felelősségre vonás melyik hatóság hatáskörébe tartozik, és hogy a felügyeleti szerv eljárása keretében milyen jogkövetkezmények kerülnek alkalmazásra. Nádori Péter írásában az Emberi Jogok Európai Bíróságának *Delfi*-ügyben hozott ítéletét veti össze a hazai Alkotmánybíróság „kommenthatározatával”, megvizsgálva mindkét döntés kritikáit és hatásait az ezen a téren jelenleg igencsak formálódó joggyakorlatra. Ezek után Szikora Tamás tanulmányában arra tesz kísérletet, hogy azonosítsa a rádiós és televíziós műsorszolgáltatásokban megjelenő politikai reklámok tartalmi és formai jellemzőit, párhuzamba állítva a hazai jogalkalmazói gyakorlatot a strasbourgi bíróság vonatkozó döntéseivel, rámutatva a különböző megközelítési módokra és ebből következően a szóláskorlátozás eltérő szintjére. A második rész végén Tóth J. Zoltán a kötet legterjedelmesebb írásában a rágalmazásra és becsületsértésre vonatkozó anyagi büntetőjogi normák vizsgálatát tűzte ki céljául az európai jogrendszerekben, különös tekintettel a magyar szabályozásra. A tanulmány az egyedi emberi személy méltóságát és becsületét sértő vagy arra alkalmas tényállítások és más cselekmények különböző jogrendszerekben való megítélésével foglalkozik, külön kitérve a közszereplők és a hivatalos személyek ellen vagy éppen általuk elkövetett jogsértésekre.

A harmadik rész a médiaszabályozás közigazgatási jogi aspektusaival foglalkozik, melyben Christián László az állami szervek által foganatosítható központi szintű internetblokkolási lehetőségeket veszi górcső alá általánosságban és az új hazai szabályozás alapján, Géczki Kinga pedig az FM-rádiózásra alkalmas frekvenciákkal kapcsolatban a médiapiaci struktúrába történő állami beavatkozás hazai és európai jogi kereteit, releváns kérdéseit vizsgálja, a médiaigazgatás és a magyar közigazgatási jog elméleti és gyakorlati rendszerére koncentráltan.

A kötet utolsó része négy tanulmányt foglal magában, melyek a médiajog európai uniós és összehasonlító jogi témáival foglalkoznak. Bartóki-Gönczy Balázs az átalakuló digitális médiarendszerrel kapcsolatban azt fejti ki, hogy a jogrendszer egyre több esetben lemaradásban van a piaci folyamatokkal szemben, és az új szolgáltatástípusok nem egy esetben szétfeszítik a jogszabályi fogalomrendszert. Ennek következtében hasonló szolgáltatások eltérő szabályozási teher alá esnek, mely komoly piactorzító hatással bírhat. Mindemellert kitér arra is, hogy a közszolgálati médiának újra kell gondolnia működését, ugyanis az interakcióra épülő, minden eszközön lekérhető médiatartalmakkal megjelenő szolgáltatások komoly konkurenciát jelentenek, melyvel muszáj lenne lépést tartania a közmédiának is. A cseh médiajogi szabályozás főbb intézményeiről írt tanulmányt Hulkó Gábor, melyben a cseh médiajog lineáris szolgáltatásokkal kapcsolatos jogintézményeit és hatásköreit vizsgálja. Nyakas Levente az Európai Bíróság joggyakorlatát elemezte az alapjogok és a médiapluralizmus elvének tükrében. Tanulmányában esetről esetre tekinti át, hogyan határozott az EuB olyan esetekben, amikor a gazdasági alapszabadságok és az alapjogok, ezen belül is főként a véleménynyilvánítás szabadsága között kellett döntenie a médiapluralizmus érvényesülését szem előtt tartva. Mayer Annamária az ön- és társ-

szabályozás médiaszabályozásban betöltött szerepét vizsgálja írásában, részletesen kitérve a brit önszabályozó modell alapjául szolgáló skandináv országok megoldásaira, ismertetve, hogy pontosan mitől és hogyan működik ezekben az államokban a média szabályozása iparági szinten.

A műben szereplő tanulmányok fenti, vázlatos bemutatása alapján is látható, hogy milyen tág területet fednek le az egyes írások. Korántsem mondható mindennapinak ezen tanulmánykötet, hiszen nemcsak frissességével és időszerűségével tudja megfogni az olvasókat, hanem ugyanolyan hasznos olvasmány tud lenni az egyes témákban komolyan és tudományosan elmélyülni vágyó szakember és a médiaszabályozásban kevésbé járatos érdeklődő számára is. A tanulmányok mindenki számára érthetőek, világosak és jól szerkesztettek, érezhető, hogy megszületésüket rendkívül alapos kutatómunka előzte meg. A szerzők a hazai tudományos és jogi szféra szerteágazó területeiről érkeztek, ezért mondanivalójuk is széles körű, és tág látókörrel tesz tanúbizonyságot. A szerzők saját kritikai, elemzői gondolataikkal járulnak hozzá a médiatudomány gyorsan fejlődő világához, igyekezvén kerülni az egyszerű leíró jellegű írást, és inkább problémacentrikusan elemezni az egyes kérdéskörök mögött rejlő elméleti és gyakorlati összefüggéseket.

Összességében tehát elmondható, hogy a tanulmánykötet jó érzékkel összeválogatott, remekül megválasztott témákkal rendelkező, alaposan kidolgozott művekből áll, melyek nem csupán a sajtószabadság és médiajog volt és jelenlegi problémáival foglalkoznak, hanem főként a jövőbe tekintve mutatják be a médiaszabályozás lehetséges kérdéseit, teszik ezt egy olyan korban, amikor a médiavilág korábbi alapvetései is rendkívüli gyorsasággal kérdőjeleződnek meg, illetve változnak.

PAPP JÁNOS TAMÁS